

Verbetering pelskwaliteit in de nertsenhoudery

Berekening van de kwaliteitsverbetering door aankoop van kwaliteitsreuen

Kwaliteitsverbetering van de pels is een onderwerp dat de laatste jaren steeds belangrijker is geworden in de nertsenhoudery. Het prijsverschil tussen reguliere, velvet en longnap pelzen is de laatste tijd steeds groter geworden. Het verbeteren van de pelskwaliteit is op verschillende manieren mogelijk. Door selectie binnen de eigen fokdieren op het bedrijf is vooruitgang te bereiken. Echter de spreiding binnen de eigen fokdieren kan zo beperkt zijn dat de snelheid van de vooruitgang ook gering is. Door de aankoop van kwaliteitsreuen kan een veel snellere kwaliteitsverbetering plaats vinden.

Inge Pieck, stagiair
HAS Den Bosch

Het aankopen van topreuen om de pelskwaliteit te verbeteren gebeurt steeds vaker en op steeds grotere schaal. Maar hoe groot is de kwaliteitsvooruitgang door de inzet van kwaliteitsreuen en met welke risico's krijg je te maken wanneer je dieren aankoopt? Dit onderzoek is opgesteld aan de hand van literatuuronderzoek, de enquête 'Kwaliteitsverbetering' en de gegevens en resultaten uit het onderzoek naar kwaliteitsverbetering van Edelveen. Er is een enquête afgenomen bij een geselecteerde groep nertsenhouders die zich bezig houdt met kwaliteitsverbetering. Deze groep nertsenhouders is geselecteerd in overleg met een aantal veilinghuizen. In totaal heeft 54% van de benaderde nert-

senhouders op deze enquête gereageerd. Met een aantal van deze nertsenhouders is gesproken om hun kijk op kwaliteitsverbetering nader toe te laten lichten.

Opzet

Het project 'Verbetering pelskwaliteit in de nertsenhoudery' liep vanaf eind augustus tot eind november. De eerste weken zijn gebruikt om vooronderzoek te doen en de enquête op te stellen. De gegevens over kwaliteitsverbetering in dit onderzoek zijn gebaseerd op het onderzoek naar kwaliteitsverbetering op Edelveen. Het onderzoek op Edelveen is in februari 2010 begonnen met de aankoop van 40 nertsreuen van topfokker Carsten Schmitt uit Denemarken. De resultaten van het eerste jaar inzetten van deze Deense reuen zijn

gebruikt als uitgangspunt voor dit project.

Resultaten

Aankoop van nertsen

Wanneer de nertsenhouder niet tevreden is over de kwaliteitsverbetering die bereikt wordt door selectie binnen het eigen fokbestand is de snelste manier om de kwaliteit te verbeteren het aankopen van reuen en teven. Maar wanneer de nertsenhouder redelijk tevreden is over het eigen fokbestand maar toch de pelskwaliteit wil verhogen kan de keuze gemaakt worden om alleen reuen aan te kopen. Door de aankoop van reuen wordt het genetisch materiaal dat bereikt is door selectie behouden, maar de pelskwaliteit wordt toch sneller verbeterd dan wanneer je alleen zou selecteren in je eigen fokbestand.

Als de keuze is gemaakt om kwaliteitsreuen aan te kopen is er de mogelijkheid om jonge reuen of breederreuen aan te kopen. Breederreuen zijn op het bedrijf van aankoop ingezet als fokreu, deze worden na de paartijd gekocht. Een breederreu is de beste kwaliteitreu die op dat bedrijf aanwezig is, omdat deze reuen door de nertsenhouder geselecteerd zijn als fokreu voor het eigen fokbestand.

De meeste nertsen die in Nederland vanuit kwaliteitsverbetering worden aangekocht zijn afkomstig uit het buitenland. Toch zitten er een aantal voordelen aan het kopen van nertsen in Nederland, zoals minder kans op ziekten die in Nederland niet voorkomen en de nertsen zijn gewend aan de Nederlandse omstandigheden, zoals het voer. Bij de keuze van het bedrijf waar de dieren aangekocht worden, is het belangrijk dat de pelskwaliteit hoog ligt. De kwaliteitsindex van de aankoop moet ver boven de kwaliteitsindex van het eigen bedrijf liggen. Als een bedrijf een kwaliteitsindex van rond de 60 heeft en de pelskwaliteit wil verbeteren door de aankoop van reuen met een kwaliteitsindex van 80 of 90 dan is te verwachten dat dit niet zorgt voor een grote vooruitgang.

Maar als een bedrijf een kwaliteitsindex van rond de 60 heeft en reuen aankoopt met een kwaliteitsindex van 120 dan is te verwachten dat dit een grote vooruitgang oplevert. Wanneer een bedrijf een kwaliteitsindex van 100 heeft en de pelskwaliteit wil verbeteren moet het zich afvragen of dit gaat door de aankoop van reuen met

een kwaliteitsindex van 110 of 120. Dan is het kwaliteitsverschil niet enorm en zou je je moeten afvragen of de aankoop van nertsen wel waarde heeft. Door jaar op jaar streng te selecteren op kwaliteit is ook vooruitgang te behalen.

Daarnaast is het belangrijk om ook de invloed van aankoop op andere belangrijke kenmerken, zoals de maat en het fokresultaat, niet uit het oog te verliezen.

Saldo eerste jaar na aankoop

Tegenwoordig worden op steeds grotere schaal door pelsdierenhouders kwaliteitsdieren aangekocht. Het doel van de aankoop van deze kwaliteitsdieren is het verbeteren van de pelskwaliteit van de fokdieren op het eigen bedrijf. Een hogere pelskwaliteit levert meer op bij de verkoop van de pels. Echter brengt de aankoop van dieren ook extra kosten en risico's met zich mee. Daarom is het interessant om na te gaan welke invloed de aankoop van kwaliteitsdieren heeft op het financieel resultaat van het bedrijf. Hieronder volgt een voorbeeldberekening. Als uitgangspunt zijn genomen de extra kosten en opbrengsten van aankoop van kwaliteitsreuen van Edelveen.

opbrengsten zullen dalen wanneer de prijzen van pelzen dalen. Hiermee zal ook de extra winst die behaald wordt door de inzet van Deense fokreuen dalen.

Manieren van inzetten

Eenmalig of jaarlijks Deense reuen aankopen

Wanneer de keuze is gemaakt om kwaliteitsreuen aan te kopen en hier geld in geïnvesteerd wordt, dan zijn er verschillende mogelijkheden om deze kwaliteitsreuen in te zetten. De nertsenhouder wil deze kwaliteitsdieren zo optimaal mogelijk inzetten om het hoogste rendement eruit te halen.

Om aan te geven wat het verschil is tussen eenmalig en jaarlijks inzetten van Deense reuen is een berekening van het percentage Deens bloed gemaakt. Het percentage Deens bloed geeft aan in hoeverre de pups genetisch afstammen van de Deense reu. Uit onderzoek van Edelveen is gebleken dat dieren met een hoger percentage Deens bloed veel meer in de hoge kwaliteitsklasse vallen dan dieren van de eigen stam. Bij deze berekening is uitgegaan van een gemiddeld bedrijf met 5.000 teven, waarbij 30% behoort tot de fokgroep en de overi-

Overzicht extra kosten en opbrengsten eerste jaar aankoop Deense

Alle kosten zijn omgerekend per fokteef.

De extra kosten zijn de aankoopkosten van de Deense reuen:

€ 105 aankoopprijs Deense reu : 5 = € 21 / fokteef

De extra opbrengsten:

- 50% Deense pelzen gem R/T:

€ 50,25 - € 46,98 = € 3,27 / pels

€ 3,27 x 5,5 = € 17,99 / fokteef

- Eigen reuen die je niet hoeft aan te houden voor de fok:

€ 57,70 : 5 = € 11,54 / fokteef

- Opbrengsten breederreu, de 100% Deense breederreu levert meer op dan een eigen breederreu:

€ 58,32 breederreu 100% DK - € 46,16 breederreu eigen = € 12,16

€ 12,16 : 5 = € 2,43 / fokteef

Opbrengsten - kosten:

€ 17,99 + € 11,54 + € 2,43 - € 21 = € 10,96 / fokteef

€ 10,96 : 5,5 = € 1,99 extra winst per pels door de inzet van Deense fokreuen

Opgemerkt dient te worden dat de opbrengstprijzen van de pelzen in 2010 hoog lagen. Wanneer de opbrengstprijzen lager liggen zijn de aankoopkosten van de Deense reuen ook lager. Afhankelijk van het verschil in kwaliteitsindex eigen stam en aankoop. Zowel de kosten als de

ge 70% tot de vermeerderingsgroep. Er wordt gepaard met een reu-teefverhouding van 1 op 5 en jaarlijks wordt 50% van de dieren vervangen. Om de berekening overzichtelijk te houden wordt er ook van uitgegaan dat ieder jaar alle oude teven vervangen worden door jonge teven.

Tabel 1: Eenmalig Deense reuen inzetten

	Jonge teven	Oude teven	Reuen	Pups
Jaar 1 FG	750 – 0% DK	750 – 0% DK	300 – 100% DK	8.250 – 50% DK
Jaar 1 VG	1.750 – 0% DK	1.750 – 0% DK	700 – 0% DK	19.250 – 0% DK
Jaar 2 FG	750 – 50% DK	750 – 0% DK	300 – 50% DK	4.125 – 50% DK 4.125 – 25% DK
Jaar 2 VG	1.750 – 50% DK	1.750 – 0% DK	700 – 50% DK	9.625 – 50% DK 9.625 – 25% DK
Jaar 3 FG	750 – 50% DK	750 – 50% DK	300 – 50% DK	8.250 – 50% DK
Jaar 3 VG	1.313 – 50% DK 437 – 25% DK	1.750 – 50% DK	700 – 50% DK	16.844 – 50% DK 2.406 – 37,5% DK

Tabel 2: Jaarlijks Deense reuen inzetten

	Jonge teven	Oude teven	Reuen	Pups
Jaar 1 FG	750 – 0% DK	750 – 0% DK	300 – 100% DK	8.250 – 50% DK
Jaar 1 VG	1.750 – 0% DK	1.750 – 0% DK	700 – 0% DK	19.250 – 0% DK
Jaar 2 FG	750 – 50% DK	750 – 0% DK	300 – 100% DK	4.125 – 75% DK 4.125 – 50% DK
Jaar 2 VG	1.750 – 50% DK	1.750 – 0% DK	700 – 50% DK	9.625 – 50% DK 9.625 – 25% DK
Jaar 3 FG	750 – 75% DK	750 – 50% DK	300 – 100% DK	4.125 – 87,5% DK 4.125 – 75% DK
Jaar 3 VG	1.313 – 75% DK 437 – 50% DK	1.750 – 50% DK	700 – 75% DK	7.218 – 75% DK 12.032 – 62,5% DK

In de tabellen 1 en 2 zie je een overzicht van het percentage Deens bloed 3 jaar op rij. Het uitgangspunt is een gemiddeld bedrijf met 5000 teven, uitgaande van 30% fokgroep (FG) en 70% vermeerderingsgroep (VG). Het percentage Deens bloed is weergegeven voor de jonge en oude teven van de fok- en vermeerderingsgroep. Deze teven worden gepaard met de reuen, ook voor de reuen is het percentage Deens bloed voor zowel de fok- als vermeerderingsgroep weergegeven. In de laatste kolom is het percentage Deens bloed van de pups per jaar weergegeven.

Door jaarlijks kwaliteitsreuen met 100% Deens bloed in te zetten, hebben na 3 jaar alle pups meer dan 62% Deens bloed. Terwijl bij het eenmalig inzetten van Deense reuen nooit dieren ontstaan met meer dan 50% Deens bloed. Wanneer er eenmalig Deense reuen worden ingezet in de hele fokgroep hebben de pups die in het derde jaar geboren worden 37,5% of 50% Deens bloed. Als er jaarlijks reuen met 100% Deens bloed worden ingezet hebben de pups in het derde jaar 62,5% of 75% of zelfs 87,5% Deens bloed. Door jaarlijks Deense reuen in te zetten wordt een hogere kwaliteit behaald.

Kwaliteitsreuen meerdere jaren aanhouden
Ieder jaar nieuwe kwaliteitsreuen aankopen gaat gepaard met hoge kosten en natuurlijk de risico's die komen kijken bij de komst van nieuwe dieren op het bedrijf. Om jaar-

lijks toch 100% Deense reuen in te zetten, maar niet ieder jaar nieuwe reuen aan te hoeven kopen kan ervoor gekozen worden om de reuen een jaar langer aan te houden. Daarbij heb je te maken met een aantal kosten wanneer je een reu een jaar langer aan wilt houden, met name de voer- en huisvestingskosten vormen grote kostenposten. De reuen houden een plaats bezet waar anders 2 of 4 nertsen hadden kunnen zitten, afhankelijk van het huisvestingssysteem.

Uit de enquête blijkt dat het aanhouden van reuen in de praktijk toegepast wordt. De nertsenhouders geven aan dat ze hun beste kwaliteit reuen soms 1, 2 of 3 jaar aanhouden.

Het aanhouden van een reu kost €25,33 per reu per jaar. Hierin zijn de onderhouds- en investeringskosten van de huisvesting, voerkosten en overige toegerekende kosten zoals electriciteit en water meegenomen. Het aankopen van een Deens reu kwam uiteindelijk op €46,70. Het jaarlijks aankopen van Deense reuen kostte in 2010 €105 per reu en leverde op de veiling als breederreu €58,30 op.

Reu-teefverhouding van 1/7 i.p.v 1/5

In het onderzoek naar pelsskwaliteitsverbetering op Edelveen zijn de reuen ingezet met een reu-teefverhouding van 1 op 5. Uit de enquête die afgenomen is onder nertsenhouders is gebleken dat ruim 60% van de nertsenhouders de reuen intensiever

inzet. Uit de enquête blijkt dat de reu-teefverhoudingen varieert van 1 reu per 5 teven tot 1 reu per 15 teven. Als een reu wordt ingezet op meer teven dan zijn minder reuen nodig om hetzelfde aantal teven te paren of andersom bekeken hetzelfde aantal reuen kan met meer teven paren. Wanneer een bedrijf met 5.000 fokteven besluit om alle fokreuen voor de fokgroep van dat jaar aan te kopen, dan zullen er dus geen eigen reuen voor de fokgroep worden aangehouden. Als het bedrijf werkt met een reu-teefverhouding van 1/5 zal het bedrijf 300 reuen moeten aankopen. Als het bedrijf ervoor kiest om met een reu-teefverhouding van 1/7 te werken zullen minder reuen nodig zijn om toch alle fokteven met Deense reuen te kunnen paren. Er zijn in dat geval 214 reuen nodig. Als 1 reu op 7 wordt ingezet i.p.v. 1 reu op 5 teven zijn er 28,6% minder reuen nodig. In de praktijk worden vrijwel nooit alle reuen ineens vervangen door aangekochte reuen van een andere stam. Meestal wordt voor een gedeelte van de fokgroep een aantal reuen aangekocht. Als een bedrijf de keuze maakt om bijvoorbeeld 100 Deense reuen aan te kopen dan zouden hier bij een 1/5 paring 500 teven mee gepaard worden. Deze 500 teven zorgen dan samen voor 2.750 pups die afkomstig zijn van de Deense reu. Als op datzelfde bedrijf gewerkt zou worden met een reu-teefverhouding van 1/7 dan zouden diezelfde 100 reuen met 700 teven kunnen paren. 700 teven zorgen

voor 3.850 pups, dit zijn 40% meer nakomelingen van de Deense reuen dan bij een reu-teef verhouding van 1/5. Als een nertsenhouderij besluit om Deense kwaliteitsreuen aan te kopen en deze reuen inzet per 7 teven levert dit 40% meer pups afkomstig van de Deense reuen op.

De reu-teefverhouding op het bedrijf heeft invloed op de werkdruk en de spreiding van het werk in de paartijd. Door een verandering in werkdruk in de paartijd verandert ook de spreiding van het werk in de jongen tijd. Bij 1 op 7 paren duurt de paartijd langer dan bij 1 op 5 paren, maar dan hoeven minder teven per dag gepaard te worden.

Risico's

Aan het streng selecteren op kwaliteit en het aankopen van dieren zitten een aantal risico's. Deze worden hierna besproken.

Involed op fokresultaat en maat

De aankoop van nieuwe dieren brengt een onbekende vruchtbaarheid het bedrijf binnen. Daarnaast wordt het risico gelopen, door zeer streng te selecteren op kwaliteit en het doorfokken op kwaliteit, achteruit te gaan op andere belangrijke eigenschappen, zoals het fokresultaat en de maat. Om aan te geven welke invloed een daling van het fokresultaat heeft op het financieel resultaat van het bedrijf is een saldoberekening opgesteld. In deze berekening is uitgegaan van een kwaliteitsstijging maar een daling van het fokresultaat met 0,5 pup. Er is uitgegaan van de kwaliteitsverbetering die heeft plaats gevonden op Edelveen. Uit deze berekening is gebleken dat het saldo dan lager wordt dan wanneer de kwaliteit niet verbeterd is en het fokresultaat hetzelfde is gebleven. Zoals in tabel 3 is weergegeven stijgt het saldo per pels door de hogere kwaliteit maar omdat er minder pelzen per fokteef worden afgeleverd daalt het saldo per

fokteef. Hetzelfde is berekend voor een daling in de maat. Wanneer de kwaliteit een categorie stijgt maar de maat een stap daalt levert deze pels minder op dan wanneer de maat en kwaliteit hetzelfde zijn gebleven. Een pels uit de eigenstam dieren op Edelveen leverde gemiddeld €46,98 op en een pels van een 50 % Deense nakomeling € 50,25. Wanneer de kwaliteit stijgt maar tegelijkertijd de maat één stap daalt wordt de gemiddelde opbrengstprijis per pels €43,58. Kwaliteitsverbetering mag dus nooit ten koste gaan van het fokresultaat of van de maat.

Tabel 3

Saldo gedaald fokresultaat			
		Deens 0,5 pup minder	Eigen top NL
Per pels	€	35,41	€ 34,53
Per fokteef	€	177,06	€ 189,90

Kans op ziekten

Een nertsenhouderij is normaal gesproken een gesloten bedrijf. Op een nertsenhouderij worden de pups geboren en blijven ze tot de pelstijd. Het bedrijf zorgt volledig voor het eigen fokmateriaal, de vermeerdering en de productie. Het voordeel van een gesloten bedrijf is dat de kans van ziekteoverdracht van het ene naar het andere bedrijf minimaal is. Door de aankoop van nieuwe fokdieren is de nertsenhouderij niet meer gesloten. Wanneer nertsen van een ander bedrijf het bedrijf binnen komen

bestaat het risico van ziekteinsleep.

De AD-status kan van invloed zijn op de gezondheid en uitval van de dieren. Als AD-vrije dieren worden gekocht en deze in een AD-besmet bedrijf worden ingezet kan een terugval in de AD-situatie optreden. Ook kunnen de aangekochte nertsen ongedierte bij zich dragen, zoals vlooiën. Het is daarom nooit verkeerd om aangekochte dieren altijd uit voorzorg te behandelen tegen vlooiën.

Samenvatting

Kortom, door kwaliteitsselectie en aankoop van nertsen is op veel nertsenhouderijen nog kwaliteitsverbetering te behalen. Bij de aankoop van de dieren is het belangrijk dat de kwaliteit ver boven de kwaliteitsindex van de eigenstam dieren ligt. In Edelveen is in 2010 een onder-

zoek gestart naar kwaliteitsverbetering door de inzet van Deense fokreuen. De 50% Deense nakomelingen zorgden voor een saldo stijging van €1,99. Bij het aankopen van dieren is er wel het risico op insleep van ziektes. Tot slot is het belangrijk dat er opgelet wordt dat kwaliteitsverbetering nooit ten koste gaat van het fokresultaat of de maat.

De foto's bij dit artikel zijn van Inge Pieck

Opmerking: Dit artikel is een samenvatting van het onderzoeksverslag. Het complete verslag is op te vragen bij de NFE.

